

PERS-SCHOUW.

Opleidingsschool-wetenschapsinstituut.

Prof. Hoekstra heeft een — helaas nog steeds noodzakelijk — woord gesproken in „De Bazuin”, over de zeer gelaufige antithese van „universiteit” en „seminarie”, of: „opleidingsschool” en „faculteit”. We citeren:

Als Kweekschool voor predikanten is de Theologische School naar haar idee een Hoogeschool, die de theologische wetenschap beoefent.

En wat ze is naar haar idee, is ze ook in de werkelijkheid. Het peil van haar onderwijs en de methode van studie kenmerken haar als Hoogeschool.

De Theologische School is dus Hoogeschool en tegelijk Kweekschool.

De Vrije Universiteit is het evenzeer.

Eike Universiteit is een Kweekschool ter opleiding van hen, die als predikant, leeraar, arts, advocaat, enz. een leidende positie in het maatschappelijke leven zullen innemen.

De Vrije Universiteit is een Kweekschool voor predikanten.

De Vrije Universiteit is een Kweekschool voor advocaten.

De Vrije Universiteit is een Kweekschool voor leeraren aan Gymnasia en Hoogere Burgerschoolen.

De Vrije Universiteit hoopt te worden een Kweekschool voor geneesheeren.

Omdat de Vrije Universiteit een Kweekschool is, heeft ze jarenlang gevochten voor den effectus civilis. Ze heeft den effectus ecclesiasticus van de Gereformeerde Kerken verkregen; hare candidaten hebben dezelfde rechten als die van de Theologische School, omdat de Vrije Universiteit een Kweekschool is voor predikanten.

Gij zegt misschien: „nu legt gij toch wat eenzijdig nadruk op het Kweekschoolkarakter van de Vrije Universiteit; ze is toch in de eerste plaats een inrichting van hooger onderwijs en dient tot beoefening van de wetenschappen.”

Daarop zij geantwoord, dat ik geen oogenblik uit het oog verlies, dat de Vrije Universiteit een Hoogeschool is, die de beoefening der wetenschappen ten doel stelt. Het is echter wel eens noodig, juist om niet eenzijdig te worden, er bij te zeggen, dat een Hoogeschool naast dit theoretisch tevens een praktisch doel heeft, n.l. de opleiding voormanschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereischt wordt.

Een Hoogeschool is dus een Kweekschool.

Onze Hoogeronderwijswet spreekt dit terecht uit in haar eerste artikel.

En de werkelijkheid van het leven onzer universiteiten is daarmee in overeenstemming.

Daarom is de tegenstelling van Hoogeschool (Universiteit) en Kweekschool valsch.

Indien ze dit niet ware, dan zouden de directoren van de V. U. wel zeer beginsel-verloochenende menschen zijn geweest, toen zij het contract met de Geref. Kerken aanvaardden. Ieder die wil, kan in de jongste uitgave van onze Kerkenordering dat contract lezen en nagaan, hoezeer de Theol. Fac. der V. U. zich contractueel verplicht ziet, te rekenen met de „opleiding” ten bate der kerken.

Evenals ik voor 2 weken de leuze (hoe vaak viel ze te beluisteren juist in de uitwerking van de antithese tusschen opleidingsschool en wetenschapsinstituut) ongereformeerd noemde, die zegt: „de wetenschap om de wetenschap”, zoo zegt nu ook Prof. Hoekstra:

Er is ook wel eens beweerd, dat aan de V. U. de wetenschap wordt beoefend om de wetenschap.

Wie dit zou voorstaan, zou een gevaarlijke stelling verkondigen, een stelling, die ingaat tegen het Geref. beginsel, dat er niets is om zichzelf, maar alles er is om wat anders, en dat, in laatste instantie, alle dingen zijn om God.

De stelling, dat de wetenschap er is om zichzelf, is met de werkelijkheid in strijd.

Het beweren de wetenschap om de wetenschap is meer heidensch dan christelijk.

Het is een uitging van zuiver Rationalisme.

Het stelt toch de waarheid met het door de ratio gekende gelijk.

„Door de wet beschermd”.

Prof. Hoekstra zegt:

In „De Reformatie” heeft Prof. Grosheide de opmerking gemaakt, dat in Nederland de doctorstitel een door de wet beschermde titel is.

Deze opmerking is juist.

Als de Theologische School te Kampen den doctorstitel verleent, is die dan ook „wettelijk beschermd”.

Volgens art. 149 van de Hoogeronderwijswet kan ieder Nederlandsch onderdaan, elke erkende vereeniging, en ieder Kerkgenootschap een bijzondere school voor hooger onderwijs openen.

De Theologische School te Kampen is zulk een bijzondere school voor hooger onderwijs, die onder art. 149 der wet thuis hoort.

Zij zendt dan ook volgens art. 151 der wet jaarlijks vóór 1 Maart aan het gemeentebestuur en vóór 1 November aan den Minister van Onderwijs een verslag over het afgelopen studiejaar.

Zoo is de Nederlandsche Handelshoogeschool geslicht door particulieren met overheidssteun en is de R.-K. Handelshoogeschool te Tilburg opgericht volgens opdracht, gegeven door het Doorluchtig Episcopaat der Ned. Kerkprovincie. Deze laatste inrichting is niet ondergebracht bij de Roomsche Universiteit te Nijmegen, zooals b.v. wel geschied

is met de in 1922 opgerichte Handelsfaculteit te Amsterdam.

Maar — gelijk ik reeds herhaaldelijk opmerkte — de „bescherming” door de wet betekent niet een beperking voor de doctoraten in de theologie, zooals die zouden verleend worden door vrije faculteiten. Evenals de wet de hoogleraren der V. U. isoleert bij het promoveeren in de theologie, zoo wordt ook vereischt, dat de theologische doctoraten van de Roomsche universiteit in Nijmegen verleend worden met vermelding van de volmacht van den H. Stoel, die dan ook op de getuigschriften zal te vermelden zijn. Effectus civilis heeft zulk een theologisch doctoraat te Nijmegen of aan de V. U. dan ook niet. Kampen zal daarin precies voor de wet gelijk staan met andere theologische faculteiten.

Andere stemmen.

Ik wil besluiten met enkele verspreide artikelen kort te memoreeren.

Ds Hagen zegt in „Delftsche Kb.”:

Het is te hopen, dat deze kwestie niet weer opnieuw onze Kerken gaat beroeren. En dat men in geen geval een overhaaste beslissing neme. Er is alles voor om een commissie te benoemen die dit punt een- en alle kanten onder de oogen ziet en op de eerstvolgende Synode met een belijnd voorstel komt.

Ds Gunst zegt in „Leidsche Kb.”:

De Synode te Groningen moet er nu maar eens een stokje bij steken, en een besluit ja of neen zeggen, mits de uitspraak dan ook op goede gronden begoste. „Voor ditmaal ga heen”, is het tot nog toe geweest.

Voorts herinnert Ds Gunst aan een oud rapport van Curatoren, waarin deze zinsuede over den doctoralen graad:

Niet rechtstreeks wijst de Kerk hem toe, omdat zij geen wetenschappelijke inrichting als zoodanig is, maar predikater der waarheid; maar door hare Theologische School, die uit haar zelve geboren en daarom het wettig orgaan is, waardoor zij in dezen handelt.

Ds Scheele merkt in „Goudsche Kb.” op:

Beide inrichtingen hebben onzen steun noodig, beide inrichtingen moeten tot volle ontplooiing komen. Rivaliteit mag er in dezen niet zijn. Wanneer dit gemeenschappelijk gevoeld werd, het zou tot een rijken zegen der Gereformeerde Kerken zijn en beide inrichtingen zouden er wel bij varen.

In „Geref. Kerkb. v. Amsterdam-Zuid” zijn reeds 2 art. verschenen, die de verwachting van een vervolg-artikel schijnen te wekken¹⁾. Los staat daarvan een de synode inleidend artikel van E., waarin ik ontleen:

Aan den eenen kant moge afwezig blijven een zelfs onbewust speculeeren op moeilijkheden, waarin de eene opleiding tegenwoordig is gewikkeld, — aan den anderen kant werke men niet te spoedig met het zwaar geschut van „beginselen”, waarvan het werkelijk beginsel-karakter niet boven allen twijfel verheven is, tegen redelijken nitbouw van de andere opleiding.

Tenslotte nog een opmerking van een onderling in „Geref. Kbl. v. Ov. & Dr.”:

Slaat men bijv. de Acta op van 1914, in verband met het „promotierecht” o.a. nog al eens genoemd dezer dagen, dan treft het den oplettenden beschouwer, dat hij slechts 6 namen van toen thans nog aantreft.

Persstemmen van deze week over Kampen.

Behalve wat ik boven citeerde (en voor het nu van verleden week bestemd had) trof ik nog bij de kerkelijke pers een art. van ds Gunst in „Rijnd. Kerkb.”:

Het is teleurstellend, dat het Curatorium zich niet uitgesproken heeft over de weer aan de orde gestelde kwestie van het promotierecht.

Het is mij bekend, dat de beste stuurhut aan wat staan, maar deze zaak hangt nu al vijftig jaar en het curatorium kan zich op den duur er niet buiten houden.

Even later:

Volgens Prof. H. de Cock, in zijn „De Kerkenorde van Dordrecht A° 1618—19” benevens de latere synodale bepalingen der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland”, is op de daar op volgende Synode van 1882 de zaak weder ter sprake gebracht, en gezegd, dat nog geen behoefte gevoeld werd „om zich nu reeds over de wenschelijkheid van het verleenen van een doctorstitel uit te spreken”.

Ik heb in de Handelingen van 1882 deze uitspraak niet kunnen vinden. Is het daar wellicht gedaan gelijk op de laatstgehouden Part. Synode van Zuid-Holland (Noord) te Bodegraven waar het blijkbaar niet noodig werd geoordeeld publiek van de zaak melding te doen? In het „Kort Verslag” dezer Synode is van het voorstel der Classis Leiden in ’t geheel geen gewag gemaakt. Dit kan ook bij vergissing geweest zijn.

Op de part. syn. v. Zuid-Holl. Noord was dit jaar de verhouding: 13—11.

Wat voorts de vroegere gedachtenstroom leert, ds Gunst zegt er dit van:

Wat blijkt evenwel reeds uit hetgeen wij uit de discussies van vroeger te weten komen?

Dit, dunkt mij. Men beschouwde de Theol. School niet slechts als een Opleidingsschool, als een vakschool, voor de toekomstige Bedienaren des Woords, maar ook

¹⁾ Deze copie, evenals de voorgaande, bleef verleden week staan. Beneden citeer ik nog nader bedoeld blad.

als een inrichting waar de Theologie als wetenschap diende gelooerd te worden.

Opleidingsschool en School voor wetenschap wilden men laten samenvallen.

En tenslotte:

In 1885 kwam de vraag over het promotierecht bij vernieuwing aan de orde. Hetgeen toen namens Curatoren der school, bij monde van Dr A. Brummelkamp, is gezegd en geadviseerd is door de Synode beaamd.

In de Handelingen der Synode is te lezen, o.m. dat een predikant (Ds S. A. v. d. Hoorn van Tiel, een wetenschappelijk man, bekend ook door onderscheidene geschriften, en opgeleid aan de Theol. School) zich had aangeboden voor het doctoraal examen.

Dr A. Brummelkamp zeide, namens het Curatorium: „Het Curatorium oordeelt, in overleg met de Docenten, dat de Theologische school het recht heeft tiel te verleenen, maar moent nochtans op de ganstaande Synode te moeten uitspreken, dat de tijd nog niet is gekomen, om dat recht uit te oefenen. Dit advies berust op de overweging, dat er tweeërlei Doctoraat in de Gereformeerde Kerk bestaat, of althans bestaan kan. Het eerste is het Kerkelijk Doctoraat... wel te onderscheiden van het tweede Doctoraat, dat een zuiver wetenschappelijke graad is, waarvan hier alleen sprake wezen kan... Van dien Doctorstitel als wetenschappelijke graad in de Theologie, geloof ik het Curatorium, dat de kerk bevoegd is hem te verleenen...”

Zoodat, wie aan het probleem „Erfgenamen en erfenis” mocht willen herinneren, goed doet, ook tot deze dingen zijn aandachtssfeer uit te strekken. Zie overigens, wat dat betreft, hier onder.

In „Goudsche Kb.” zegt ds v. d. Sluis:

De Synode is immers geen wetenschappelijk college, maar een kerkelijke vergadering, en dus onbevoegd, om zuiver wetenschappelijke vraagstukken te behandelen.

Niemand vraagt dit echter van de synode. Gelijk ook niemand dit vraagt van welke organisatie ook, die een hoogeschool in het leven riep. De vraag ligt op ander terrein, waarover ik reeds sprak. Voorts zegt ds v. d. S.:

De Titel van Doctor in een of andere wetenschap, ook in die der Godgeleerdheid, draagt een zuiver wetenschappelijk karakter, heeft in en voor de Kerk niet de minste waarde en is dus hoognaamd geen behoefte, waarin de Kerken moeten voorzien.

Heeft de titel geen waarde? Als titel natuurlijk niet. Maar de procedure, die tot de titelverleening leidt, heeft voor de kerk groote waarde, en ook voor de interne ontwikkeling der hoogeschool; en voorts heeft de kerk groote vrucht van hen, die den titel hebben, maar dan ook daarna blijven werken. Hetgeen niet altijd geschiedt.

Eindelijk zegt ds v. d. S.:

Rome heeft de toekening van de vrijheid om te promoveeren wel voor den paus gereserveerd, maar de Gereform. Kerken hebben zulk een recht nimmer in eenige belijdenis of Kerkenorde voor zich zelve geindiceerd.

Juist, het reserveeren ligt eenigszins op de Roomsche lijn. Maar wie wil hier iets voor de kerk reserveeren, dat aan anderen geweigerd wordt? De kerk begeert geen monopolie, en Kampen dringt het niet op. Bovendien is de „beoefening” der wetenschap juist het omgekeerde van het afkondigen van decreten en is de instandhouding van een naar den huidige stand der wetenschap ingerichte faculteit (ook met bewaring van den grondslag der belijdenis) een verscherping van de antithese met Rome; terwijl de binding van Kampen aan de kerkelijke belijdenis met uitsluiting van zuiver wetenschappelijke onderzoekende studie een zwenking den Roomschen kant uit is. Wil men van Rome afwaaien, dan moet het juist nog verder de richting van 1896 uit tot de thans gevraagde consequentie.

Eindelijk zegt ds v. d. S.:

Bovendien zou door deze concessie de vrede toch niet verkregen worden, wil de voorstanders van het doctoraat aan de Theol. School nog veel verder strekkende wenschen koesteren, en deze na de verkregen concessie terstond aan de orde zouden stellen.

Dit begrijp ik niet. Ik weet er ook niets van. Wat ik wel zou weten, heb ik hier ronduit gezegd. Er valt niets te verbergen, en ik kan niet geloven, dat iemand een slag om den arm houdt.

Tenslotte zegt ds v. d. Meulen in „Friesch. Kbl.”:

Nog niet, maar op den duur zal het promotierecht niet aan de Theol. School kunnen worden onthouden.

„Erfgenamen en erfenis”... en Kampen.

In de „Geref. Kb. v. Amsterdam-Zuid” zegt v. K. in het boven vermelde vervolg- (tevens: slot-) artikel:

Het wordt ons toch wel wat vreemd te moede, wanneer we weinige jaren na Kuyppers dood zoo en lagittelle behandeld zien een der belangrijkste beginselen, die hij gepoogd heeft ons in te prenten, en het blijkt wel hoognoedig in onze kringen te refereren en te schrijven over Erfgenamen en Erfenis.

Indien hierbij mocht zijn gedacht aan wat ik op den jongsten Vrije-Universiteitsdag zei, en eenige tegenstrijdigheid mocht worden geconstateerd of tusschen de regels te lezen zijn tusschen wat ik toen sprak en nu hier schrijf, dan antwoord ik: